

A. N. POTRESOVILLE

27. IV. 99.

A. N., olin sangen iloinen saadessani 27. III päivätyn kirjeenne, joka vihdoinkin katkaisi pitkällisen ja itsepin-
taisen vaihtelunne. Sellaisia kysymyksiä, joista pitäisi
keskustella, on tosiaankin karttunut hyvin paljon, mutta
pääasiallisesti kirjallista laatua olevista asioista täällä ei
ole mahdollisuutta keskustella yksityiskohtaisesti. Ja nyt
lisäksi aikakausjulkaisu²⁸: kun ei voi keskustella virkavel-
jien kanssa, ihminen on niin irrallaan kaikesta, ettei voi
kirjoitella. Juli on täällä ainoa, joka pitää tätä todella ja
aktiivisesti sydänasianaan, mutta kirotun „pitkät välimat-
kat” estävät keskustelemasta kyllin yksityiskohtaisesti.

Aloitin siitä, mikä kiinnostaa ja huolettaa minua nyt
eniten, nimittäin Bulgakovin kirjoituksista²⁹ „Natshalon”
1.—2. sekä 3. niteessä. Luettuani lausuntonne hänestä ilos-
tuin sanomattomasti, kun sain kannatusta kaikkein oleelli-
simmassa, ja iloni oli sitäkin suurempi, kun toimituksen
myötätuntoon en nähtävästi voi kovinkaan paljon luottaa...
Kun Teihin Bulgakovin artikkeli teki „poistyöntävän” ja
„surkean” vaikutuksen, niin minut se sai suorastaan rai-
vostumaan. Niin paljon kuin olenkin lukenut Bulgakovia ja
lukenut yhä uudelleen, en vieläkään jaksa kerta kaikkiaan
käsittää, kuinka hän on voinut kirjoittaa tuon kauttaal-
taan typerän ja sävyltään mahdottoman ilkeämielisen
artikkelin ja kuinka toimitus on voinut olla millään lailla
huomauttamatta, ettei se hyväksy tuollaista Kautskyn
„peittoamista”. Olen samoin kuin Tekin „vakuuttunut
siitä, että lukijakunta on joutunut aivan (nimen-
omaan!) ymmälle ja tyrmistynyt”. Ja kuinka se voisi

tosiaan olla tyrmistymättä, kun sille julistetaan „nykytieteen” nimessä (№ 3, s. 34), että kaikki mitä Kautsky sanoo on väärin, mielivaltaista ja sosiaalisesti kummallista, „yhtä vähän oikeata agronomiia kuin oikeata taloustiedettäkin” (№ 1—2) ynnä muuta, eikä selosteta Kautskyn katsomuksia, vaan niitä suorastaan vääristellään, samalla kun ei näy lainkaan vähääkään yhtenäisenä järjestelmänä esitettyjä Bulgakovin katsomuksia. Jos miehellä olisi ollut vähänkään puoluekantaisuuden tuntoa, vastuun tuntoa kaikkien Genossen * edessä, koko heidän ohjelmaansa ja käytännöllistä toimintaansa kohtaan, hän ei olisi tohtinut noin häikäilemättömästi „hyökkäillä” (niin kuin Te sattuvasti sanotte) tarjoamatta itse mitään ja vain luvaten... tieteellisen teoksen „Elben laakson itäosasta”!! Nähtävästi hän tuntee olevansa vapaa kaikista toveruuden velvoituksista ja vastuunalaisuudesta, professoritieteen „vapaa” ja yksilöllinen edustaja. En tietenkään unohda, ettei Venäjän oloissa saa vaatia julkaisulta yksien Genossen suosimista ja muiden syrjimistä, mutta eihän sellainen julkaisu kuin „Natshalo” sentään ole almanakka, joka suosii marxilaisuutta oikeastaan vain muodin vuoksi (à la „Mir Bozhi”³⁰, „Nautshnoje Obozrenije”³¹ y.m.), vaan tietyn suuntauksen äänenkannattaja. Sen vuoksi tällaisen julkaisun olisi ehdottomasti pantava tavallaan suitset suuhun noille oppineille hyökkäilijöille ja yleensä kaikille „sivullisille”. Vain sillä onkin selitettävissä „Novoje Slovon”³² ääretön menestys, että toimitus hoiti sitä nimenomaan tietyn suuntauksen äänenkannattajana eikä almanakkana.

Luin Kautskyn kirjan jo ennen kuin Bulgakovin artikkeli oli ilmestynyt enkä löytänyt Bulgakovilta yhtään ainoata hiukankaan järkevää väitettä Kautskya vastaan, mutta Kautskyn ajatusten ja väittämien vääristelyjä oli kosolti. Silkkää pötyä ovat esimerkiksi Bulgakovin väitteet, että Kautsky muka sekoittaa toisiinsa tekniikan ja taloustieteen, todistelee „maanjäljelyksen joutuvan perikatoon” (№ 3, s. 31. Kautsky puhuu aivan päinvastaista: S. 289), kiistää maanjäljelyksen kehitystendenssin (№ 3, s. 34) j.n.e.!

Kirjoitin ja lähetin jo pari viikkoa sitten toimitukselle ensimmäisen artikkelin „Kapitalismi maataloudessa (Kautskyn kirjan ja hra Bulgakovin kirjoituksen joh-

* — tovereiden. Toim.

dosta)'' ja nyt alan kirjoittaa toista artikkelia Bulgakovin kirjoituksen loppuosan johdosta³³. Pelkään pahoin, että P. B. hylkää sen vedoten joko siihen, että artikkeli on laaja (siitä tulee isompi kuin Bulgakovin kirjoitus, sillä minun täytyy ensiksikin kumota perustellusti sellaiset perättömät ja ylimalkaiset väitteet, kuten esimerkiksi sen, että Marx muka erehtyy opettaessaan, että suhde $\frac{v}{c}$ maanviljelyksessä pienenee; toiseksi minun pitää pakostakin selostaa Kautskyn kantaa), tai siihen, ettei väittely ole suotavaa (en tietenkään käyttänyt kirjoituksessani ainoatakaan haukkumasanaa, sellaisia, joita on edellä, ja yleensä koetin varoa esittämästä mitään henkilökohtaisesti Bulgakovia vastaan. Yleensä sävy ei ole yhtään jyrkempi kuin markkinateoriaa koskevassa Tugan-Baranovskia vastaan tähdätyssä artikkelissani³⁴). Olisin kovin halukas kuulemaan Teidän mielipiteenne, kun olette lukenut Kautskyn kirjan ja lukenut loppuun Bulgakovin artikkelin: mitä nimenomaan pidätte Bulgakovin artikkelissa „oikeana”? ja voitaisiinko mielestänne olla vastaamatta aikakauslehdessä julkaistuun Bulgakovin artikkeliin?

Yleensä tämä Struvea ja Bulgakovia viehättävä „uusi kriittillinen virtaus” marxilaisuudessa (P. B. on varmaan Bulgakovin kannalla) tuntuu minusta sangen epäilyttävältä: räiskyviä fraaseja „dogmia” vastaan suunnatusta „arvostelusta” ynnä muuta eikä kerrassaan mitään myönteisiä tuloksia arvostelusta. Muuten Bulgakovin artikkelin tapaisen artikkelin kirjoittamiseen tarvittiin paitsi „kritisismiä” ja „nykyajan” professori-„tieteen” suosimista myös nec plus ultra * tahdittomuutta.

Struven artikkeliin markkinoista lähetin vastauksen³⁵. Siskoni³⁶ kirjoittaa minulle, että tämä vastaus julkaistaan „Nautshnoje Obozrenijessa” ja että P. B. aikoo myös vastata samassa julkaisussa. En voi olla samaa mieltä kanssanne siitä, että „kysymyksen painopiste on siinä, että abstraktisesti ajateltu tilanne on konkreettisesti mahdoton”, ja pääasiallisin väitteeni, jonka esitän P. B:tshia vastaan, onkin juuri se, että hän sotkee abstraktiset teoreettiset ja konkreettiset historialliset asiat toisiinsa. „Konkreettisesti mahdottomia” ovat paitsi Marxin esittämä

* — äärimmäistä. *Toim.*

realisaatiota myös hänen esittämänsä maankorko, hänen esittämänsä keskimääräinen voitto, sekä se, että työpalkka vastaa työvoiman arvoa y.m. Mutta se seikka, ettei niitä voida toteuttaa *puhtaassa* muodossa, ei vielä kelpaa vasta- väitteeksi. En voi millään nähdä mitään ristiriitaa „Tutkielmissa”³⁷ ja „Nautshnoje Obozrenijessa” esittämieni väitteiden välillä enkä myöskään „porvariston puolustelua”, jolla Struve niin pelotteli lukijoita. Ja erikoisesti minua vaivasi se, että hän on artikkelissaan sotkenut sopimattomasti yhteen kriittillisen filosofian ja sellaisen huomautuksen kuin, että Marxin oppia arvosta ja voitosta „vai- vaa *kiistattomasti* ristiriitaisuus”. Kyllähän P. B. tietää hyvin, että se on *kiistanalaista*. Miksi hän sitten hämään- nyttää yleisöä, *jolle* yksikään „uuden kriittillisen virtauksen” edustaja *ei ole* vielä todistanut johdonmukaisesti tätä risti- riitaisuutta eikä oikaissut sitä?

Entä hyökkäys, jonka Bulgakov tekee (№ 3, s. 34, huo- mautus) Zusammenbruch-teoriaa* vastaan!! — mainitse- matta lainkaan Bernsteiniä ja esittäen kaiken lisäksi ajatuk- sensa ehdottomana „tieteellisenä” dekreettinä! Olen kuul- lut Bernsteinin uuden kirjan ilmestymisestä ja tilannut sen, mutta tuskin minulle sitä lähetetään³⁸. Artikkelista, mikä „Frankfurter Zeitungissa”^{** 39} ja „Zhiznissä”⁴⁰ (aika hyvä julkaisu! Kaunokirjallisuus on siinä suorastaan hyvää ja vieläpä parhainta!) oli hänen kirjansa johdosta, olen tullut täysin vakuuttuneeksi siitä, että olen ymmärtänyt väärin Bernsteinin erilliset kirjoitukset ja että hän on tosiaan men- nnyt valehtelussaan vallan mahdottomiin, niin pitkälle, että hänet täytyy nimenomaan *begraben****, niin kuin „Beiträge zur Geschichte des Materialismus”**** teoksen kirjoittaja sanoi Kautskylle osoittamassaan avoimessa kirjeessä. Bern- steinin materialistista historiankäsitystä vastaan***** esittämät ja muut väitteet („Zhiznissä”), jotka olivat minulle uutta, ovat hämmästyttävän heikkoja. Jos P. B. on niin tulinen Bernsteinin puolustaja, että miltei „riitelee”

* — (kapitalismin) romahdus-, tuhoutumisteoriaa. *Toim.*

** — „Frankfurtin Lehti”. *Toim.*

*** — haudata, kuopata. *Toim.*

**** — „Lisää materialismin historiaan”. *Toim.*

***** — Muuten muistatteko, kun muuan yhteinen tuttavamme „ihanaan entis- aikaan” ivaili minua ilkeästi ja hutki minut pataluhaksi siitä, että olin nimittänyt materialistista historiankäsitystä „metodiksi”? Mutta näkyypä Kautskykin langen- neen yhtä pahaan syntiin, kun on käyttänyt samaa sanaa: „metodi” („Zhizn”, tammikuu, II, s. 53). Onko teillä viestejä tästä tuttavasta? Onko hänen terveytensä nyt parempi? Onko toivoa, että hän ryhtyy kirjoittelemaan?

hänen vuokseen, niin se on peräti murheellista, sillä hänen „teoriansa”, joka on tähdätty Zusammenbruchia vastaan, on Länsi-Eurooppaa varten äärettömän suppea ja Venäjän suhteen se on yleensä kelvoton ja sille *vaarallinen*. Tiedätkö Te, että meidän „nuoret” (ultraekonomistit) jo utilisoivat sitä, eräässä julkaisussa he selittivät Stuttgartin keskusteluja *sillä tavalla*, että heillä Bernsteinistä, Peusista ja muista tuli „ekonomiikan eikä politiikan” puolustajia? Mitä mieltä P. B. on sellaisista „liittolaisista”? Jos tarkoittatte ultraekonomistien menestyksillä Volginin ja hänen lähimpien tovereittensa eroamista, niin olen siitä tietoinen ⁴¹; se hämmästytti minua tavattomasti, ja nyt olen ymmällä, kuinka siellä mahtavat olla asiat ja mitä tulevaisuus tuo tullessaan. Mielestäni on hirveän vahingollista, ettei tämä ultraekonomistien kanssa syntynyt kiista tapahtunut *kokonaan ja täydellisesti* lehdistön palstoilla: se olisi ollut ainoa vakava keino selvittää asiat sekä määrittellä tietyt täsmälliset periaatteelliset asenteet. Mutta nyt vallitsee täydellinen kaaos!

Kirjani on ilmestynyt ⁴² ja olen pyytänyt lähettämään sen Teille (itse en ole vielä saanut). Kuulin, ettei P. S. ehtinyt esipuheeseen, joutui ennakkosensuuriin, jossa sitä taidettiin „repostella”. Jään odottamaan mielenkiinnolla huomautuksianne.

Tilasin Karelinin kirjasen ja ehdin lukea sen ennen kuin sain Teiltä. Se miellytti minua tavattomasti; harmittava kovasti, että sitä oli kynitty niin pahasti! Ettekö kirjoittaisi siitä arvostelua?

Eräs tuttava lähetti minulle myöskin A. P:n „Lehtikirjoituksia” („perinnöstä” ja „perijöistä”). Mielenkiintoista: oletettiin kohan, että vastaisuudessa väittelymme jatkuu vai ei? A. P:n kirjoitus miellytti minua tavattomasti; numero menetti paljon, kun kirjoitusta katkottiin. Oikeastaan en havaitse välillämme olevan mitään erimielisyyttä: Te käsittelette *toista* kysymystä, ette sitä, kuinka oppilaat suhtautuvat Venäjän demokratiaan yleensä, kieltäytyvätkö he siitä (minä kirjoitin *yksinomaan* siitä), vaan sitä, minkälaiset suhteet erilaisten demokraattien välillä oli vanhaan hyvään aikaan. Minua kiinnosti vain Mihailovskin ⁴³ se virhe, että me muka kieltäydymme yleensä demokratismista, Te taas otatte *hänen toisen virheensä*, „perinnössä” ilmenevien oleellisesti tärkeiden eroavuuksien „hämmäämisen”.

Näin „Nautshnoje Obozrenijen” 3. numerossa Maslovin huomautuksen, joka oli tähdätty minua vastaan, mutta täytyy tunnustaa, ettei se minua kiinnostanut. Se, että A. P:n kirjoitusta katkottiin, vahvasti muuten käsitykseni, että oli „epämukava” ottaa sen näkyvämpää perinnönjättäjää kuin on Skaldin (surullinen vahvistus!!). Yleensä julkaisun sävy on minusta „kuolemaa ennustava”. Jos siten on laita, niin loppu ja kuolema on vain ajan kysymys. Tämähän on yksinkertaisesti Ratlosigkeitilla * ja jahkailulla keinottelemista toimistossa, joka j.n.e. Voisihan sitä pitää suunsa kiinni eikä siitä olisi vahinkoa, se olisi vain eduksi asialle. Totta tosiaan, meidän „Aineistoa” voitaisiin pitää „maltillisuuden” ja „arvokkuuden” esimerkkinä nykyiseen sävyyn verraten...⁴⁴

Puristan kättänne. V. U.

Kirjoittakaa useammin, ellei laiskota, sillä en saa keneltäkään lehti uutisia.

Lähetän „Historische Berechtigungin” ** kirjattuna ristisiteenä. Älkää suinkaan luulko, että olen epäsäntillinen kirjojen palauttamisessa: ettehän kirjoittanut, milloin se oli palautettava, ja siksi en kieltänyt tovereilta, kun nämä pyysivät sitä luettavaksi. Olen sangen kiitollinen, jos saan Karelinin loppuosan.

Eikö Teillä ole mitään saksalaisten lausuntoja Kautskyn kirjasta? Olen lukenut vain „Frankfurter Zeitungista”, jossa kirjoitetaan vihaisesti ja sisällyksettömästi à la Bulgakov.

Aikakausjulkaisun ⁴⁵ niteet yleensä miellyttävät minua tavattomasti. Niiden toimitustyö on mainiota. Oletteko lukenut Gvozdevin kirjan ⁴⁶ ja mitä ajattelette siitä?

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Orloviin, Vjatkan kuvernementtiin*

Julkaistu ensi kerran v. 1925

*Julkaistaan
käsitkirjoituksen mukaan*

* — avuttomuudella. *Toim.*

** — „Historiallisen oikeutuksen”. *Toim.*